

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RENOWACYJNYCH
POLICHROMII SKLEPIEŃ I TYNKÓW ŚCIAN I DETALU
ARCHITEKTONICZNEGO
ORAZ
PROJEKT ARANŻACJI KOLORYSTYCZNEJ WNEŹTRZA
KOŚCIOŁA PW NARODZENIA NMP W KRYPNIE
NR REJESTRU A-122**

(PROGRAM USZCZEGÓLOWIONY)

Istniejąca obecnie polichromia sklepień i ścian kościoła w Krypnie powstała w 1957 r. Autorem polichromii był poznański malarz Józef Barzyński.

Jest to wielobarwna polichromia oparta na ornamentyce roślinnej i geometrycznej w pastelowych tonacjach. Bogate ornamenty roślinno-geometryczne o płynnej formie występują na sklepieniach naw i prezbiterium, podłęczach arkad, środkowym pasie gzymsu, pilastrach prezbiterium oraz wokół okien i nad łukami arkad. Polichromia wykonana jest w technice kazeinowej i klejowej, a w niższych partiach ścian i filarów w technice olejnej. Kompozycja malowideł ściennych, pomimo pewnego przeładowania i nie zawsze trafnych decyzji kolorystycznych, zwłaszcza w partiach gładkich, prezentuje dobry warsztat i poziom artystyczny.

Sama polichromia zachowana jest w dość dobrym stanie, jednak ze względu na silne zabrudzenie, a tym samym widoczne miejscowe pociemnienie, liczne włosowate spękania tynku, mechaniczne ubytki w tynku i profilach detalu architektonicznego i przetarcia zwłaszcza w niższych partiach ścian i filarów spowodowane słabą trwałością i pudrowaniem się zastosowanych spoiw farb, wymaga utrwalenia i renowacji.

Zgodnie z zaleceniami WUOZ z 2017 r przeprowadzono we wnętrzu kościoła badania konserwatorskie, które nie wykazały obecności oryginalnych, pochodzących z czasu powstania świątyni, tynków, a tym samym żadnych śladów dawnych wymalowań. Istniejące obecnie tynki i warstwy barwne pochodzą z okresu po 1945 r. Wyniki badań pozwoliły na stworzenie projektu odnowienia wnętrza kościoła bez odniesienia do oryginalnej kolorystyki.

W czerwcu 2018 r odbyła się w kościele, z inicjatywy ks. proboszcza Grzegorza Bołtruczuka, wizja lokalna z udziałem ks. Jana Niecieckiego, Przewodniczącego Białostockiej Archidiecezjalnej Komisji Sztuki Sakralnej i Konserwacji, członków komisji i konserwatorów dzieł sztuki, której celem było ustalenie toku dalszego postępowania. W protokole z wizji lokalnej zapisano:

1. polichromie wymagają gruntownej renowacji
2. godne zachowania są malowidła na sklepieniach z dopuszczeniem możliwości wprowadzenia pewnych zmian kolorystycznych w trakcie renowacji
3. zaleca się opracowanie nowej kolorystyki ścian w prezbiterium i nawach kościoła, zharmonizowanej z kolorystyką sklepień oraz pozwalającej wyeksponować wyposażenie kościoła: ołtarzy, ambony i prospektu organowego
4. kolorystyka polichromii powinna uwzględniać podziały architektoniczne, co wiązać się będzie z rezygnacją z części ornamentów występujących na detalu architektonicznym

Wobec powyższych ustaleń przedkładam Program Prac Konserwatorskich i Renowacyjnych polichromii sklepień oraz Projekt Aranżacji Kolorystycznej wnętrza kościoła parafialnego w Krypnie, będący uszczegółowieniem „Założeń konserwatorskich i programu prac konserwatorskich na wykonanie renowacji wystroju malarskiego wnętrza kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Krypnie” autorstwa Krzysztofa Staweckiego

STAN ZACHOWANIA POLICHROMII

Polichromie ścienne i nasklepienne, ornamentalne i monochromatyczne wnętrza kościoła wykonane w 1957 r w technice klejowej i kazeinowej na tynku wapiennym, oraz w technice olejnej na ścianach do wysokości ok. 1,5 m, znajdują się w większości w stanie dobrym. Podłoże wapienno-piaskowe jest spoiste i nie stwierdza się widocznych śladów dezintegracji spowodowanej np. zawilgoceniem. Liczne włosowate spękania tynku zwłaszcza w obszarze sklepień mają charakter spękań skurczowych. Ze względu na niską trwałość spoiwa farb obserwuje się przetarcia i pudrowanie warstwy malarskiej. Powierzchnie malowideł są brudne, zakurzone i miejscowo pociemniałe, podobnie gładkie, monochromatyczne powierzchnie polichromowane. Widoczne są drobne uszkodzenia mechaniczne tynków i profili zwłaszcza w niższych partiach ścian. Na niższych partiach ścian, zwłaszcza w obszarze cokołowym występuje destrukcja tynku (rozwarstwianie i osypywanie) będąca następstwem dawnych zawilgoceń, jakie występowały przed remontem elewacji zewnętrznych i przed wykonaniem izolacji przeciwwilgociowych. Obecnie ściany przyziemia są suche.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE I KONSERWATORSKIE

Celem prac renowacyjnych i konserwatorskich we wnętrzu kościoła będzie rozjaśnienie i „uspokojenie” wnętrza co pozwoli na wyeksponowanie jego walorów architektonicznych oraz wyposażenia – ołtarzy, ambony i prospektu organowego z jednoczesnym zachowaniem części istniejących malowideł. Zakłada się zachowanie i konserwację istniejącej polichromii sklepienia nawy głównej, prezbiterium i środkowego pasa gzymsu z jednoczesnym delikatnym retuszem niektórych jej elementów, zmianę i ujednoczenie kolorystyki ścian, sklepienia naw bocznych i detalu architektonicznego (pilastrów, podłuczy arkad, gzymsu i opasek okiennych) z jednoczesną rezygnacją z istniejącej na nich polichromii ornamentальной.

Wszelkie propozycje aranżacji kolorystycznej wnętrza, zmiany kompozycyjne polichromii i ostateczny dobór kolorystyki będą uzgadniane z komisją konserwatorską WUOZ i przedstawicielami Komisji Sztuki Sakralnej .

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RENOWACYJNYCH
POLICHROMII SKLEPIEŃ, ŚCIAN I DETALU ARCHITEKTONICZNEGO
WNĘTRZA
KOŚCIOŁA PW NARODZENIA NMP W KRYPNIE
(PROGRAM USZCZEGÓLOWIONY)**

I. ETAP PIERWSZY – NAWY BOCZNE

Renowacja tynków ścian i detalu architektonicznego naw bocznych – prace naprawcze wypraw i prace malarskie

1. Ocena stanu tynków – lokalizacja pęknięć i odspojień
2. Usunięcie z powierzchni ścian i detalu warstw farb i pobiał
3. Naprawa tynków – pęknięć, ubytków, odspojień (zaprawy wapienne NHL-Kalkputz fein i grob (Keim), lub podobne
4. Usunięcie tynków odspojonych i tynków w strefie przypodłogowej (do wysokości ok. 1 m)
5. Położenie do wysokości 1m tynku renowacyjnego
6. Nałożenie cienkiej szpachli wyrównawczej - Dolomitspachtel (Keim) lub podobne
7. Malowanie według dyspozycji kolorystycznych – proponuje się malowanie wnętrza farbami Keim Optil – jest to farba żolowo-krzemianowa o światłoodpornych kolorach, odporna na szorowanie na mokro, doskonale kryjąca o maksymalnej paroprzepuszczalności, niepalna, odporna na pleśń, o niskim skurczu, przyjazna dla środowiska
8. Zabezpieczenie ścian do wysokości 1m matowym, transparentnym lakierem akrylowym

Aranżacja kolorystyczna ścian i detalu architektonicznego naw bocznych

Rozjaśnienie i „uspokojenie” wnętrza naw oraz wyeksponowanie ich architektury i ołtarzy bocznych poprzez: rezygnację z ornamentów na sklepieniu, na łukach przęsła, w podłęczach arkad i wokół okien, pomalowanie ścian bocznych i ściany za ołtarzem w jasnym, szaro niebieskim odcieniu (jak na ścianach nawy i prezbiterium), pomalowanie łuków przęsła i opasek wokół okien w jednolitym kolorze – kolor tła sklepienia.

W trakcie prac renowacyjnych pomalowaniu na powierzchni łuków przęsła naw bocznych pasków będących powtórzeniem pasków istniejących obecnie w kolorze będącym pochodną malowideł nasklepiennych.

II. ETAP DRUGI - PREZBITERIUM

Program prac konserwatorskich polichromii (sklepienie, środkowy pas gzymsu)

1. Wstępna dokumentacja fotograficzna obiektu
2. Szczegółowa ocena stanu zachowania tynków i polichromii
3. Oczyszczenie malowideł z kurzu, pajęczyn i in. zabrudzeń – odkurzenie, delikatne omiecenie
4. W przypadku silniejszych zabrudzeń wykonanie prób oczyszczania mechanicznie – np. gumką chlebową lub chemicznie-Contrad 2000, a następnie oczyszczenie wybraną metodą
5. W przypadku stwierdzenia śladów porażenia grzybami pleśniowymi wykonanie dezynfekcji alkoholowym roztworem Biotin T (5%)
6. Konsolidacja pudrującej się warstwy malarskiej polichromii wodnym 10% roztworem PAW z dodatkiem Biotin T (5%)
7. Naprawa spękań i ewentualnych większych uszkodzeń tynku - zaprawy wapienne NHL-Kalkputz fein i grob (Keim), szpachle -Dolomitspachtel (Keim)
8. Wykonanie retuszy naśladowczych partii ornamentalnych polichromii w miejscach przetarć i ubytków – suche pigmenty na spoiwie akrylowym
9. Pomalowanie powierzchni gładkich sklepień z odtworzeniem istniejącej kolorystyki – farby akrylowe
10. Niewielkie korekty kolorystyczne –np: pomalowanie wałków biegnących wzdłuż szczytów wysklepek i gurtów w jednolitym kolorze dobranym do całości kompozycji (wszelkie zmiany kompozycyjne malowideł będą uzgadniane z komisją konserwatorską)
11. Wykonanie dokumentacji powykonawczej

Renowacja tynków ścian i detalu architektonicznego prezbiterium – prace naprawcze wypraw i prace malarskie

1. Ocena stanu tynków– lokalizacja pęknięć i odspojeń
2. Usunięcie z powierzchni ścian i detalu warstw farb i pobiał
3. Naprawa tynków – pęknięć, ubytków, odspojeń (zaprawy wapienne NHL-Kalkputz fein i grob (Keim), lub podobne
4. Nałożenie cienkiej szpachli wyrównawczej - Dolomitspachtel (Keim) lub podobne
5. Malowanie według dyspozycji kolorystycznych – proponuje się malowanie wnętrza farbami Keim Optil – jest to farba żolowo-krzemianowa o światłoodpornych kolorach, odporna na szorowanie na mokro, doskonale kryjąca o maksymalnej paroprzepuszczalności, niepalna, odporna na pleśń, o niskim skurczu, przyjazna dla środowiska
6. Zabezpieczenie ścian do wysokości 1m matowym, transparentnym lakierem akrylowym

Aranżacja kolorystyczna ścian i detalu architektonicznego prezbiterium

Rozjaśnienie i „uspokojenie” wnętrza oraz wyeksponowanie ołtarza i ambony poprzez: rezygnację z ornamentów na pilastrach i przy oknach, pomalowanie ścian bocznych i ściany za ołtarzem w jasnym, szaro niebieskim odcieniu (pochodna koloru z ornamentu), pomalowanie pilastrów, gzymsu i opasek wokół okien w jednolitym, jasno kremowym kolorze – kolor motywu okuciowego ze sklepienia z podkreśleniem wałka biegnącego wzdłuż pilastrów innym kolorem będącym pochodną odcieni polichromii (jak analogiczne wałki na sklepieniu).

III. ETAP TRZECI - NAWA GŁÓWNA

Program prac konserwatorskich polichromii (sklepienie, środkowy pas gzymsu)

12. Wstępna dokumentacja fotograficzna obiektu
13. Szczegółowa ocena stanu zachowania tynków i polichromii
14. Oczyszczenie malowideł z kurzu, pajęczyn i in. zabrudzeń – odkurzenie, delikatne omiecenie
15. W przypadku silniejszych zabrudzeń wykonanie prób oczyszczania mechanicznie – np. gumką chlebową lub chemicznie-Contrad 2000, a następnie oczyszczenie wybraną metodą
16. W przypadku stwierdzenia śladów porażenia grzybami pleśniowymi wykonanie dezynfekcji alkoholowym roztworem Biotin T (5%)
17. Konsolidacja pudrującej się warstwy malarskiej polichromii wodnym 10% roztworem PAW z dodatkiem Biotin T (5%)
18. Naprawa spękań i ewentualnych większych uszkodzeń tynku - zaprawy wapienne NHL-Kalkputz fein i grob (Keim), szpachle -Dolomitspachtel (Keim)
19. Wykonanie retuszy naśladowczych partii ornamentalnych polichromii w miejscach przetarć i ubytków – suche pigmenty na spoiwie akrylowym
20. Pomalowanie powierzchni gładkich sklepień z odtworzeniem istniejącej kolorystyki – farby akrylowe
21. Niewielkie korekty kolorystyczne –np: pomalowanie wałków biegnących wzdłuż szczytów wysklepek i gurtów w jednolitym kolorze dobranym do całości kompozycji (wszelkie zmiany kompozycyjne malowideł będą uzgadniane z komisją konserwatorską)
22. Wykonanie dokumentacji powykonawczej

Renowacja tynków i detalu architektonicznego arkad nawy głównej – prace naprawcze wypraw i prace malarskie

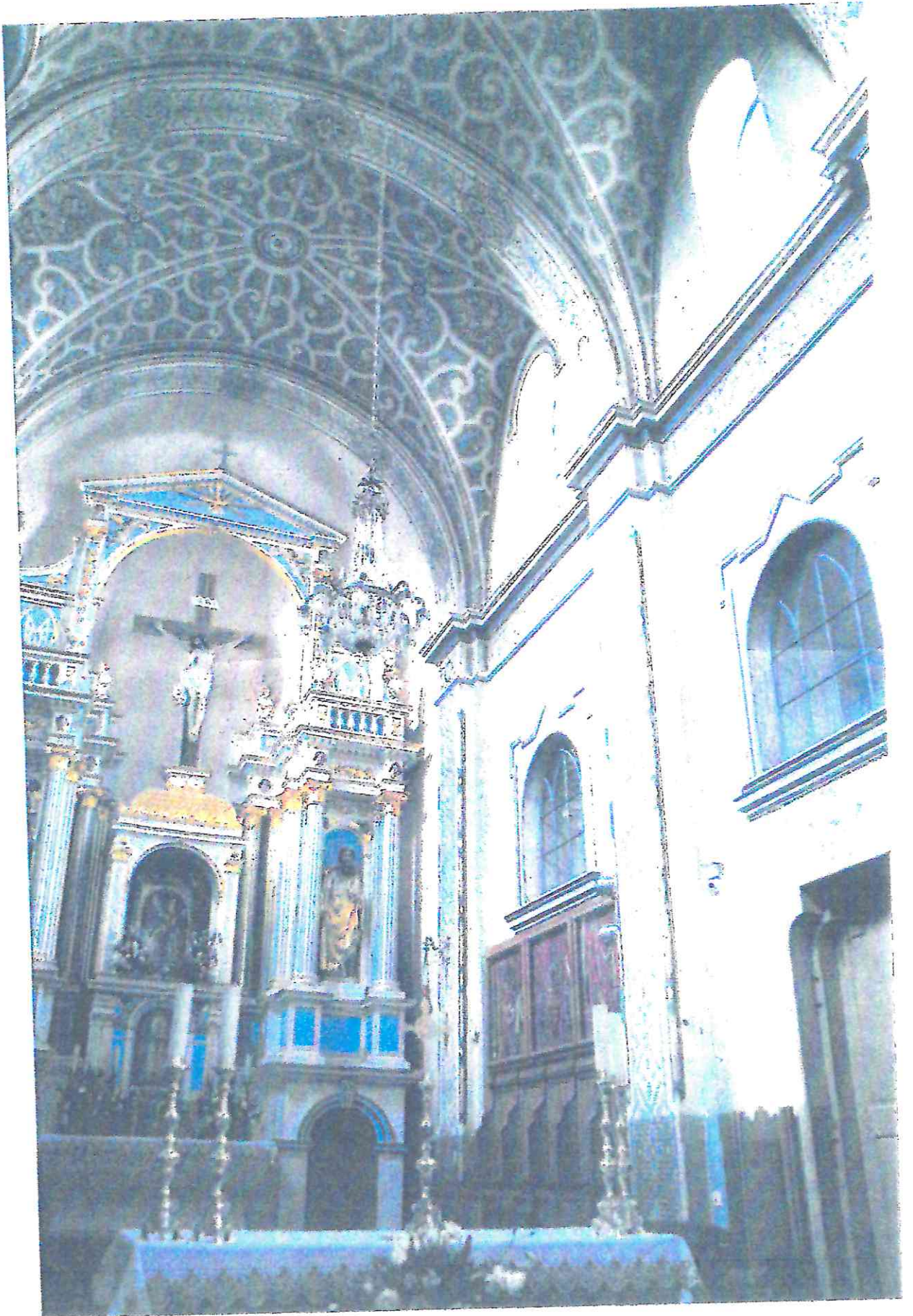
1. Ocena stanu tynków– lokalizacja pęknięć i odspojeń
2. Usunięcie z powierzchni ścian i detalu warstw farb i pobiał
3. Naprawa tynków – pęknięć, ubytków, odspojeń (zaprawy wapienne NHL-Kalkputz fein i grob (Keim), lub podobne
4. Nałożenie cienkiej szpachli wyrównawczej - Dolomitspachtel (Keim) lub podobne
5. Malowanie według dyspozycji kolorystycznych – proponuje się malowanie wnętrza farbami Keim Optil – jest to farba żolowo-krzemianowa o światłoodpornych kolorach, odporna na szorowanie na mokro, doskonale kryjąca o maksymalnej paroprzepuszczalności, niepalna, odporna na pleśń, o niskim skurczu, przyjazna dla środowiska
6. Zabezpieczenie ścian do wysokości 1m matowym, transparentnym lakierem akrylowym

Aranżacja kolorystyczna ścian i detalu architektonicznego nawy głównej

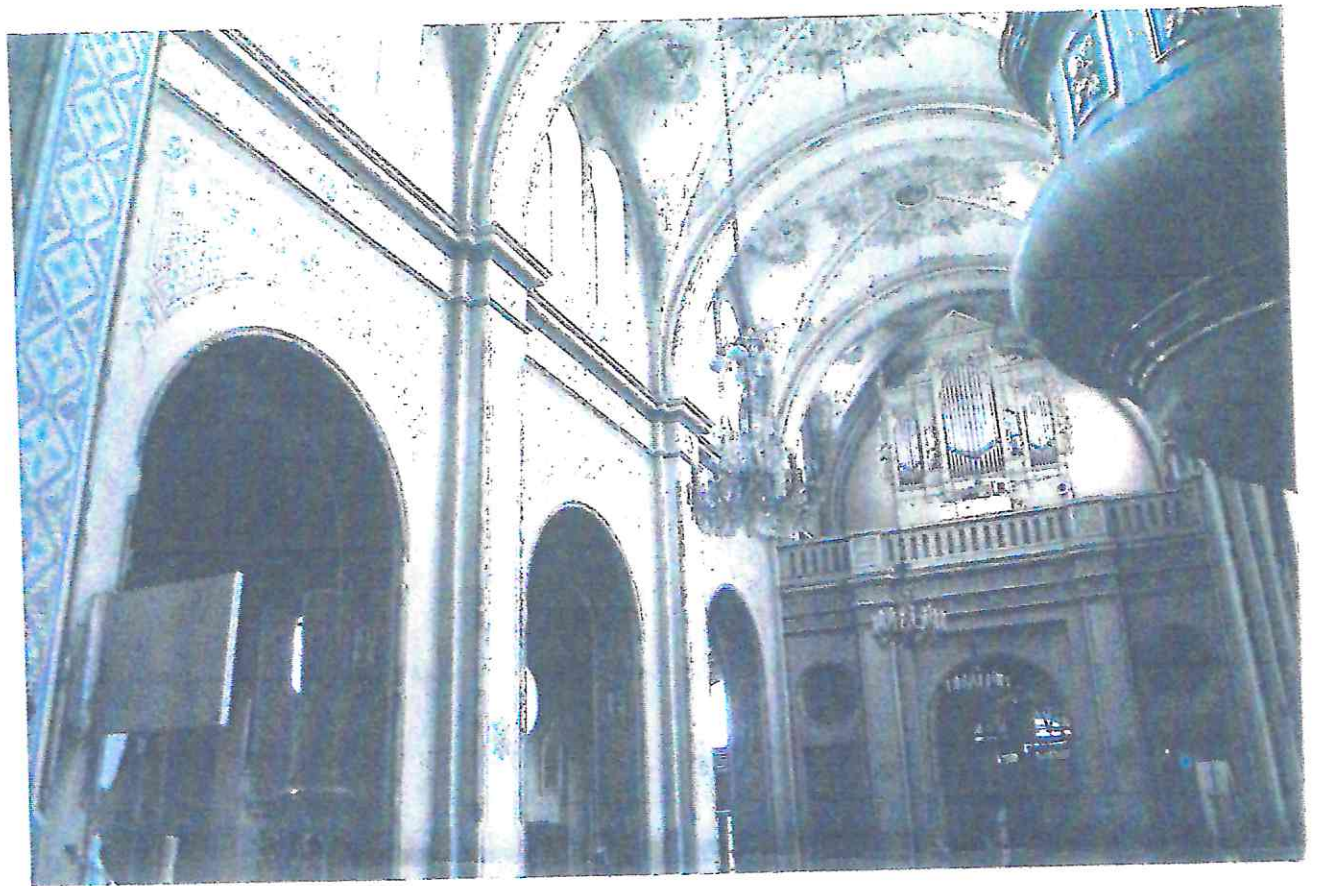
Rozjaśnienie i „uspokojenie” wnętrza oraz wyeksponowanie jego architektury poprzez: rezygnację z ornamentów nad łukami i w podłęczach arkad, wokół okien i na pilastrach, pomalowanie ścian bocznych i arkad w jasnym, szaro niebieskim odcieniu (pochodna koloru z ornamentu), pomalowanie pilastrów, gzymsu i opasek wokół okien w jednolitym, jasno kremowym kolorze – kolor tła sklepienia z podkreśleniem wałka biegnącego wzdłuż pilastrów innym kolorem będącym pochodną odcieni polichromii (jak analogiczne wałki na sklepieniu).

zgodnie z decyzją PWKZ
z dn. 29.06.2021
L.dz. 25142.49.2019.Js
zastępca
Podlaskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
Małgorzata Kierzkowska

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Małgorzata Andron



KRYPNO, KOŚCIÓŁ PW NARODZENIA NMP. PREZBITERIUM



KRYPNO, KOŚCIÓŁ PW NARODZENIA NMP. NAWA GŁÓWNA





KRYPNO, KOŚCIÓŁ PW NARODZENIA NMP. NAWA BOCZNA

Propozycje kolorystyczne:

1. kolor ścian

NCS S 0902-G64Y
NCS S 1600-Y28R
NCS S 2101-R98B
NCS S-2703-R93B

2. kolor pilastrów i gzymsu

KEIM EXCLUSIV 9398
KEIM EXCLUSIV 9137
KEI EXCLUSIV 9136

3. kolory wałków, pasków (opcjonalnie)

KEIM EXCLUSIV 9210
KEIM EXCLUSIV 9229
KEIM EXCLUSIV 9567

KONSERWATOR DZIAŁ SZTUKI
mgr *Melgorzata Andron*